

MIERA VĀRDS SKAN PĀRI PASAULEI

Pats akūtākais jautājums, kāds šobrīd atrisināms cilvēcei, ir cīņa par mieru. Par miera saglabāšanu un pasargāšanu šodien ar vienādu degsmi kaist visu krāsu un tautību godīgo lauku sirdis jebkurā zemeslodes malā. Tiklab zinātniekam un māksliniekam, kā rūpnieku un lauku darba darītājam šī ir visdziļākā, pašas viņa eksistences problēma.

Miers ir dārgs katram patiesam darba cilvēkam. Turpretim vislielāko pretīgumu viņiem un sīvām, sirmgalvjiem un jaunekļiem izraisa baismu pārpilnā vārda «karš» pieminējums, Miers mums nodrošina gaišas, precīgas dzīves celtniecību, kamēr kara vārdā mēs visi lasām postu un bēdas.

Mēs priecājamies par to, cik ātri dzīst kara cirstās vainas. Iznicināto vai sagandēto namu vietā jau paceļas jauni, vēl skaistāki. Nopostītās rūpniecības nozares padomju lauku pašreizējā darbā izvērstas vēl plašākas nekā iepriekš. Padomju Latvijas laukos, ko ar nedzirdētu nesaudzību izbrādāja okupantu naglotie asiņainie zābaki, tagad kūšā pirmreizīgi sprīgs darbs. Mūsu kulturai un mākslai nekad agrāk nav bijis tāda vēriena un jaudas, kādu tā uzrāda patlaban. Dzīve atplaukst, dzīve iet uz priekšu, uz augšu!

To visu redzot un apzinoties, nevaldāms niknums pārņem katru Padomju Latvijas pilsoni, izdzirdot par jauna kara kurinātāju drausmu plāniem. Vēl viņiem nav gana, šiem zelta kalnu rausējiem, kuriem pasakainu peļu sagādāja abi iepriekšējie kari! Mēs ar visu sirds kvēli pūlamies dzīves atjaunošanai un jaunceltniecības labad, bet viņi ņiko visus kontinentus ieģrūst jaunā kara ugunsgrēkā. Kā spilgtāko simbolu šo nelietīgo nolūku realizācijai viņi reklamē modernākās gangsterības elku — atombumbu. Sīpim un veserim, traktoram un jaunceltņu sastatēm visstrīdētīši un viņu dieņderi vērs preti jaunāko sagrāves un izdeldēšanas ieroči.

Vai tas nozīmē, ka visi mūsu nerimtīgie pūliņi pakļauti atomšantažistu patvaļai? Vai viss tas, ko mēs ceļam un veidojam, vienā jaukā dienā var krist par upuri viņu briesmīgajai savtībai?

Nē, nē un vēlreiz nē! Padomju cilvēks savās nākotnes perspektīvās neredz asiņu straumes un krāsmatās pārvērstus dārgumus. Mūsu skatiens rītdienai tver vēl saulaināku, laimīgāku, bagātāku. Gara acīm mēs jau šodien saskatām Rīgas Jūrmalas elektrificēto dzelzceļu, kas pēc nepilnām pāra nedēļām trausmaini steigsies vest uz atpūtas vietām desmitiem tūkstošu darba rūķu. Mēs jaušam, kā leņķi liesies jaunā Rīgas viesnīca un citas celtnes, kā taps brīnišķīgas agropilsētas, kurās mūsu lauku laudis dzīvos tik kulturālu un pārtikušu dzīvi, par kādu vēl nesepja pat sapņot. Mēs zinām, cik stalta un diža būs mūsu Dailes teātra jaunprojektētā ēka, kuras telpu plašajā mērogā radīsīm savus visspilgtākos mākslas tēlus. Mēs ceļam uz vislaimīgāko un neapdraudētāko nākotni — uz komunismu, kur vārdam «karš» būs tikai drūmas pagātnes atmiņas skaņa.

Sārdienas tautu varenākā kustība vērsās pret karu, par mieru. Ar bezgalīgu darba mīlestību, aizrautību, nākotnes ticību arī mūsu republikas laudis kopā ar visām padomju tautām un to atbalstītās ceļ savu dzīvi. Vienā domā, vienā pārliecībā spārnā mūs visus, tāds spēks, kāds iemīt komunisma celtniekos, nav salauzams un iedragājams. Šo spēku apliecina padomju cilvēku darbs, ko viņi veic miera un cilvēces drošības labā.

Padomju laudis nav vienī savos centienos. Mēs esam grandiozās miera kustības drosmīgais priekšpulkis. Līdzī mums skan miljonu un atkal miljonu balsis. Nav cilvēces vēsturē bijis otra aicinājuma, uz ko tik spontāni un pārliecināti atsauktos visu tautu plašākās masas, kā tas notiek attiekmē uz Stokholmas aicinājumu.

Volstrita kliķe tagad redz, ka viņai preti nostājusies visvarenākā, visciešāk saliedētā armija — pasaules brīvību mīlētājas tautas. Un, ja arī atombumbas vicinātāji vēl nebeidz plāties ar šo zemisko atributu, tad, vērojot gigantisko atsauču Stokholmas aicinājumam, tie sāk apjauts, ka viņu nodomiem nekad nepiepildīties. Prasība aizliegt atomieročus un pasludināt par kara noziedzniekiem to pirmos pielietotājus, liek aizokeana mutes bajoriem atcerēties savu garīgo priekšteču ceļu galu pie karatāvām Nirnbergā. Tautu tiesa savu vārdu reiz jau teikusi — tautu tiesa nekļūst arī turpmāk!

Miljonu paraksti zem Stokholmas aicinājuma ir visstiprākais valnis pret katras agresijas tīkojumiem. Jo lielāks pieaugis šo parakstu skaits, jo nepārotamāk Hitlera un Gebelsa pēcnieki sajūti, ka paklausīgas «diegabalu gaļas» vietā ap viņiem ir apzinīgas, vienotām mērķim pretim traucējošas tautas, kuras neizdosies ievēlēt gatavotajai avantūrai. Miera aizstāvēšanas padomju komitejas locekļi, publicēdami sava plenuma rezolūciju ar lēmumu pievienoties Stokholmas aicinājumam, ievadījuši masveida parakstu vākšanas kampaņu zemeslodes sestajā.

Ar vienādu acumirklī nopicētnības apziņu plenuma rezolūciju parakstīja rakstnieki Tichonovs un Simonovs, akademiķi Vavilovs un Lisenko, kolchozniece Seļivanova un aušanas meistare Jarigina. Es kopā ar visiem komitejas locekļiem parakstījos dziļā pārliecībā, ka neizdaru sausu formalitāti, bet speru vienu no noteiktākajiem un svarīgākajiem soļiem savā mūžā. Ikviens paraksts zem šā vēsturiskā uzsaukuma taču gulstas uz svaru kausiem miera uzvaras labā. Tas līdz ar miljoniem citu ceļ visas progresīvās cilvēces nākamību pretī gaismai, brīvībai, mieram un demokrātijai.

Lūk, tāpēc ar tādu entuziasmu jau pirmajās parakstu vākšanas dienās nepārskatāmā miera cīnītāju ierindā stāvēs daudzi jo daudzi mūsu republikas darba ļaudis tūkstoši. «Katrš jauns paraksts zem uzsaukuma ir trieciens agresoriem» parakstoties teica VEF stachanoviete, sirmā strādniece Ida Golma. «Mēs negribam vairš redzēt drupu kaudzes», kolchoza «Cīņa» miera kampaņas sapulcē uzsvēra fermas pārzine Krausa, «mēs vēlamies mierīgi strādāt savos tīrumos, lai vienmēr kuplas būtu mūsu druvas un raženi mūsu ganāmpulki.» — «Miers uzvarēs karu!» sauc visa latviešu tauta. Tā ir mūsu nesatrināmākā ticība.

Visstiprākā garantija tam, ka agresoru plāni beigsies ar neveiksmi, ir biedra Staļina atrašanās miera kustības priekšgalā. Jebkurš darbs, kura priekšgalā nostājas lielais Staļins, beidzas ar spožāko panākumu. Cieši sakļaujoties ap viņu, miera piekritēji izcīnīs uzvaru, kas nodrošinās tautām gadu desmitu un simtu laimi, brīvu attīstību, uzplaukumi.

Latviešu tauta ir laimīga, ka, nekādu tīranu un satrapu neierobežota, tā jau desmit gadu soļo pa šo vistaisnīgākās cīņas ceļu lielā Staļina gudrajā vadībā. Latviešu tautas bals skaļi un pārliecināti atsauca Stokholmas aicinājumam — vienam no visnozīmīgākajiem mūsu gadsimta dokumentiem. Latviešu tautas darbs vēlīts miera ideālu sasniegšanai, jo tie ved uz visu laikmetu labāko cilvēku cēlāko ilgu piepildi.

Ed. S miļģis

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1950. G.

9. JULIJĀ

Nr. 28 (286)

Dzimtenes varenībai, tautas labklājībai

3. un 4. jūlijā Latvijas PSR Augstākā Padome apsprieda un apstiprināja Latvijas PSR Valsts budžetu 1950. gadam un pārskatu par Latvijas PSR Valsts budžeta izpildi 1949. gadā. Padomju Latvijas darba ļaudis ievēlētā pārstāvji nosprauda uzdevumus republikas valdībai tautas saimniecības, labklājības un kultūras tālākā celšanā.

Tautas deputāti savās runās minēja daudz skaitļu. Viņi runāja par simtiem miljoniem rubļu, ko budžeta ienākuma daļai dod socialistiskā saimniecība, par milzīgām summām, ko valsts izdod tautas saimniecības finansēšanai un sociālajiem pasākumiem. Viņi nosauca procentus, kuri noteikti un skaidri parāda, ka neredzēti straujā gaitā pieaug mūsu rūpniecības jauda, mūsu socialistisko lauku kopēju tehniskais bruņojums, ka no gada gadā lielāks kļūst skolēnu un studentu skaits mūsu mācības iestādēs, spēcīgāka un labāk apgādāta veidojas veselības aizsardzības sistēma, plaukst zinātne un kultūra.

Minēsim tikai dažus no šiem skaitļiem.

Finanču ministrs deputāts V. Lecis savā ziņojumā teica, ka staliniskās pēckara pieauguma laikā republikā atjaunoti, uzcelti un nodoti ekspluatācijā 1500 rūpniecības uzņēmumi. Aiz šī skaitļa mēs saskatām ārkārtīgi nozīmīgus faktus. Pirmkārt, mēs redzam, ka neapgāzamu apliecinājumu, ka Latvija no kapitalistisko Rietumu agrara piedēkļa patiešām kļūst par augsti attīstītu industriālu zemi, kur rūpniecība ieņem vadošo vietu tautas saimniecībā. Mēs redzam, ka pilnīgi jaunas, Latvijā agrāk nekad nebijušas rūpniecības nozares, redzam jaunu, vismodernāko tehniku, milzīgu daudzumu tautai vajadzīgas produkcijas — mašīnas un aparātus, vagonus un lauksaimniecības inventāru, audumus un apavus, pārtikas produktus un jo daudz citu ražojumu, kas vairo republikas saimniecisko spēku un iedzīvotāju labklājību. Beidzot, mēs te redzam arvien pīcaugšu pieprasījumu pēc darba rokām; arvien tālāk un tālāk uz neatgriešanos pagātnē aizejošu kapitalistiskās pasaules briesmīgo lāstu — bezdarbu.

Piecos pēckara gados darba ražība Padomju Latvijas rūpniecībā pieaugusi par 125 procentiem. Arī tas nav tikai sauss skaitlis. Šie procenti nav radušies paši par sevi. Tos radījuši jaunā tehnika, ko mūsu rūpniecībai tik bagātīgi devusi Maskava, Leningrada, Urāla varenā industriālā kaive. Tos radījuši savas valsts saimnieka apzinas izaugšana latviešu strādniekā, socialistiskās attieksmes pret darbu. Šos procentus vispirma kārtā devis jaunais padomju cilvēks, kurš, bolševiku partijas izaudzīnāts, diendienā top lielāks un diēnāks.

Runas, kas izskanēja Latvijas PSR Augstākās Padomes piektajā sesijā, atklāja lielisku ainu par mūsu lauku straujo augšupeju, par socialisma uzvaru lauksaimniecībā. Atkal tie bija skaitļi, kuros ietvertais dzīvais saturs raksturo uzplaukumu un izaugsmi. Minēsim tikai vienu no tiem. 1950. gadā MTS skaits republikā sasniegs 100. Tas

nozīmē, ka lielāko daļu darbu zemkopība veiks mehānizēti, ka mašīnas padarīs to, ko agrāk, no saules līdz saulei sviedrus liedami, pastrādāja budžu verdzībā iedzīte kalpi un sīkzemnieki. Deputāts A. Kalniņš varēja paziņot, ka šo pavasari MTS pirmoreiz lielās platībās apsēja ar traktoru sējmašīnām, ka ražas novākšanā kolchozu laukos šogad pirmoreiz piedalīsies ievērojams skaits komplicētu lauksaimniecības mašīnu — pašgājēji kombaini, linu kombaini, linu plūcāmās mašīnas un cukurbiešu kombaini. Buržuaziskajā Latvijā zemkopis šādas mašīnas pat nepazīna. Bet tieši šie traktori, kombaini, meliorācijas mašīnas, lopkopības fermu mehanizācija ir tas, kas zemnieka darba apstākļus un dzīves līmeni ceļ līdz pilsētas strādnieku un inteligentu darba apstākļiem un dzīves līmenim, kas zemes kopējam ļauj atlikt taisnus nepanesami smagā darbā samocītos plecus, kas bijušajai kalpa un sīkzemnieka sievai pirmoreiz mūžā nodibina cilvēka cienīgu dzīvi.

Lūk, kāda liela, kūšājoša, arvien augšupejoša dzīve atklājas, ja palūkosimies aiz šiem nedaudzajiem, sakārā ar republikas budžetu minētajiem skaitļiem.

Koļosalus līdzekļus padomju valsts izdod zinātnes, kultūras un mākslas attīstīšanai. Kopā ar sociālajai nodrošināšanai un veselības aizsardzībai atvēlētajam sumām šie līdzekļi sastāda 60 proc. no budžeta paredzētajiem izdevumiem. Šie sešdesmit procenti nenozīmē neko citu kā jaunās slimnīcas, bērnu namus un sanatorijas, jaunas grāmatas, gleznas un lielskas teātra izrādes, jaunas skolas, bibliotēkas un kultūras namus, paplašinātus zinātniski pētnieciskus institūtus un laboratorijas, nemītu tautas kulturālā līmeņa celšanu.

Bolševiku partijai un padomju valdībai, lai ļautu Staļinam nav augstāku interešu par padomju tautas interesēm, nav dziļāku rūpju kā rūpes par padomju cilvēku. To spilgti un nepārotami apliecina arī jaunais Latvijas PSR budžets. Tā sastādīšanā un apstiprināšanā bija tikai viena mērķa — padomju valsts varenības un padomju tautas labklājības celšana.

Mūsu republikas budžets, tāpat kā visas mūsu lielās socialistiskās Dzimtenes budžets, kā diena no nakts atšķiras no kapitalistisko valstu budžetiem.

Jau atzīmējām, ka savā republikā sociālajai kulturālām vajadzībām šogad izlietosim 60 proc. no visiem budžeta paredzētajiem izdevumiem. Salīdzinājumam minēsim, ka kapitalisma «pāragvalstī» ASV 76 proc. budžeta izlieto kara mērķiem. Šim skaitlīm komentāri nav vajadzīgi. Tas patš par sevi liecina, ka «amerikaniskais dzīves veids» arvien vairāk identificējas ar dzīvošanu sagruvušās un pussagruvušās, netīrās, smirdošās, būdās, ar dzīvošanu bezdarbā, val, labākā gadījumā, mūžīgas bezdarba draudos, ar nespēju sūtīt savus bērnus skolā, sagādāt tiem pienācīgu apģērbu un pārtiku. To «amerikanisko dzīves veidu»,

ko rāda Holivudas liekulīgā filmu rūpniecības produkcija, ko daudzina līdz smieklīgumam stubā Nujorkas radio propaganda un dzeltenā prese, dzīvo vienīgi amerikāņu miljonāri un miljardieri, dikdienīgā un līdz pēdējām galējībām izvirtusi «zelta jaunatne», bet otrs «amerikaniskais dzīves veids» par kuru runājam iepriekš, kā briesmīga sērģa piemēklē arvien jaunus amerikāņu darba ļaudis miljonos.

Volstrita ultraimperialistiskā politika ar nepatīgu bruņošanās, ar nekaunīgu tieksanos izjaukt normalu saimniecisku attīstību un attiecības visā pasaulē, ar gangsteriskiem papēmieniem ASV politiskajā ietekmē nokļuvušu tautu aplaupīšanā novedusi visās kapitalistiskās pasaules saimniecisko sistēmu katastrofālas krīzes priekšvakarā. Paniskās bailēs no šīs neizbēgamās ekonomiskās krīzes neizbēgamajām sociālajām sekām Volstrita un Vašingtonas dižmaņi gatavi visu pasauli ieģrūst jaunā kara ugunsgrēkā. Tādēļ radušies tie 76 procenti, kas ASV budžetā paredzēti militāriem izdevumiem. Tas vairs nav budžets, bet histerija. Tā vairs nav ienākumu un izdevumu plānošana, bet ar trakuma sērģu saslimuša zvēra agonija. Ilgu laiku šis ASV valdošo aprindu patoloģiskās īpašības izpaužas kara psihozes uzvārdīšanā, dažādu starptautisko sarežģītumu mākslīgā radīšanā, «totalajā diplomātijā», spiegu un diversantu darbībā tautas demokrātijas zemēs. Kad visi šie ieroči ir izrādījušies trull un nevarīgi, amerikāņu imperialistiskais nezvērs ir ķēries pie praktiskā militārām avantūram. Tā radušies amerikāņu intervence Korejā, tā nācis pasaulē nedzirdēti nekaunīgais uzbrukums Ķīnas teritorijai nedalāmībai.

Lūk, mūsu priekšā skaidri izteikts mēģinājums izprovocēt jaunu pasaules karu. Lūk, visā riebīgumā parādījušies imperialistiskā šakala atpūrtie likņi! Un tomēr viņiem nelīdz nekādas provokācijas, nekādas avantūras, jo miljonu un simti miljonu labas gribas cilvēku arvien apņēmīgāk pulcējas ap vareno miera balstu — Padomju Savienību, ap miera un progresa karognesēju — biedru Staļinu.

Padomju Savienībā sešās dienās 56 miljonu 800 tūkstošu padomju pilsoņu jau parakstījuši Stokholmas uzsaukumu par atomieroču aizliegšanu. Šis skaits diendienā strauji pieaug. Jau pirms krietas laika sprīža prese ziņoja, ka ārpus padomju zemes Uzsaukumu parakstījuši vairāk nekā 100 miljoni cilvēku. Aug un pieņemas spēkā tautu pretspārs amerikāņu agresoru nekārtīgu izlēģieniem. Šis pretspārs jau šodien ir tik varens, ka spēš pīļos satriekt katru mēģinājumu ieģrūst tautas jaunā asiņainā slaktiņā.

Progresīvā cilvēce nešaubās, ka Padomju valsts, biedrs Staļins pasargās pasauli no jauna kara šausmām. Padomju tauta nosvērti, pilnā savā neuzvaramā spēkā apzībā turpina jauncelmes darbu, vairo tautas materiālo labklājību, iegulda jaunas vērtības kultūras bagātību krājumos. Šiem mērķiem vēlīts arī jaunais Latvijas PSR Valsts budžets.

Staļina premijas laureata Iļias Erenburga lekcijā «Cīņa par mieru» Kultūras un atpūtas parka Brīvības teatrī

Par dažiem valodniecības jautājumiem

Atbilde biedrei E. Krašņņikovai

Bdr. Krašņņikovai

Atbildu uz Jūsu jautājumiem.

1. Jautājums. Jūsu rakstā pārliecinoši parādīts, ka valoda nav ne bāze, ne virsbūve. Vai būtu tiesības uzskatīt, ka valoda ir parādība, kas raksturīga i bāzei, i virsbūvei jeb pārreizāki būtu uzskatīt valodu par starpparādību?

Atbilde. Protams, valodai, kā sabiedriskajai parādībai, ir raksturīgas tas kopējais, kas piemīt visām sabiedriskajām parādībām, tai skaitā bāzei un virsbūvei, un proti: tā apkalpo sabiedrību tāpat, kā to apkalpo visas citas sabiedriskās parādības, tai skaitā bāze un virsbūve. Bet tas patiesībā arī izsmēļ to kopējo, kas piemīt visām sabiedriskajām parādībām. Tālāk sākas nopietnas atšķirības starp sabiedriskajām parādībām.

Lieta tā, ka sabiedriskajām parādībām bez šī kopējā ir savas specifiskās īpatnības, kas atšķir tās vienu no otras, un kas zinātnēi ir vissvarīgākās. Bāzes specifiskās īpatnības ir tās, ka tā sabiedrību apkalpo ekonomiski. Virsbūves specifiskās īpatnības ir tās, ka tā apkalpo sabiedrību politiskām, juridiskām, estētiskām un citām idejām un rada sabiedrībai attiecīgus politiskus, juridiskus un citus institutus. Kādas ir valodas specifiskās īpatnības, kas to atšķir no citām sabiedriskajām parādībām? Tās ir, ka valoda apkalpo sabiedrību kā cilvēku sazināšanās līdzekli, kā domu apmaiņas līdzekli sabiedrībā, kā līdzekli, kas dod iespēju cilvēkiem saprast vienu otru un nokārtot kopējo darbu visās cilvēka darbības sferās kā ražošanas laukā, "tā arī ekonomisko attiecību laukā, kā politiskā laukā, tā arī kultūras laukā, kā sabiedriskajā dzīvē, tā arī sadzīvē. Šīs īpatnības raksturīgas tikai valodai, un tieši tāpēc, ka tās piemīt tikai valodai, valoda ir patstāvīga zinātne — valodniecības — pētīšanas objekts. Bez šīm valodas īpatnībām valodniecība pazaudētu tiesības uz patstāvīgu eksistenci.

Isāk valodu nevar pieskaitīt ne pie bāzu kategorijas, ne pie virsbūvju kategorijas. To tāpat nevar pieskaitīt pie "starpparādību" kategorijas starp bāzi un virsbūvi, jo tādas "starpparādības" nepastāv.

Bet varbūt valodu varētu pieskaitīt pie sabiedrības ražošanas spēku kategorijas, teiksim, pie ražošanas rīku kategorijas? Patiešām, starp valodu un ražošanas rīkiem pastāv zināma analogija: ražošanas rīki, tāpat kā valoda, paū savā veida vienādzību pret šķirām un var vienādi apkalpot sabiedrības dažādās šķiras, kā vecās, tā jaunās. Vai šīs apstākļi dod pamatu tam, lai valodu pieskaitītu ražošanas rīku kategorijai? Nē, nedod.

Kādu laiku N. J. Marrs, redzot, ka viņa formula — "valoda ir bāze virsbūvei", — sastopas ar iebildumiem, nolēma "pārkārtoties" un paziņoja, ka "valoda ir ražošanas rīks". Vai N. J. Marram bija taisnība, piešķirot valodu pie ražošanas rīku kategorijas? Nē, viņam, bez šaubām, nebija taisnība.

Lieta tā, ka līdzība starp valodu un ražošanas rīkiem aprobežojas ar to analogiju, par kuru es tikko runāju. Bet toties starp valodu un ražošanas rīkiem pastāv radikāla atšķirība. Šī atšķirība ir tā, ka ražošanas rīki ražo materiālus labumus, bet valoda nekā neražo vai "ražo" vienīgi tikai vārdus. Precīzāk runājot, cilvēki, kuriem ir ražošanas rīki, var ražot materiālus labumus, bet tie paši cilvēki ar valodu, bet bez ražošanas rīkiem, nevar ražot materiālus labumus. Nav grūti saprast, ka, ja valoda varētu ražot materiālus labumus, plāpus būtu paši bagātākie ļaudis pasaulē.

2. Jautājums. Markss un Engels definē valodu kā "domas tiešo īstenību," kā "praktisko, ... īsteno ap-

ziņu." „Idejas, — saka Markss, — neeksistē atrauti no valodas." Kādā mērā, pēc Jūsu domām, valodniecībai jānodarbojas ar valodas jēdzienisko pusi, semantiku un vēsturisko semasioloģiju un stilistiku, jeb valodniecības priekšmetam jābūt tikai formai?

Atbilde. Semantika (semasioloģija) ir viena no valodniecības svarīgajām daļām. Vārdu un izteicienu jēdzieniskai pusei ir nopietna nozīme valodas pētīšanā. Tādēļ semantikai (semasioloģijai) jānodrošina valodniecībā tai pienācīga vieta.

Tomēr, izstrādājot semantikas jautājumus un izmantojot tās datus, nekādā ziņā nedrīkst pārvērtēt tās nozīmi, un vēl vairāk — nedrīkst to nekrietni izlietot. Es runāju par dažiem valodniekiem, kas, pārmērīgi aizraudamies ar semantiku, neievēro valodu kā „domas tiešo īstenību", kas nesaraucami saistīta ar domāšanu, atrauj domāšanu no valodas un apgalvo, ka valoda nodzīvojuši savu mūžu, ka var iztikt arī bez valodas.

Grieziet vērību uz šādiem N. J. Marra vārdiem:

„Valoda eksistē tikai, par cik tā izpaužas skaņās; domāšana funkcionē arī bez izpaušmes... Valoda (skaņas) tagad jau sākusī nodot savas funkcijas jaunākiem izgudrojumiem, kas bez ierunas pārvar izplatījumu, bet domāšana paceļas kalnup pār pagātnē uzkrāto un nesen sarasto, un tai pilnīgi jāatceļ un jāizstāj valoda. Nākamā valoda — augoša domāšana tehnika, kas brīva no dabas materiāla. Tās priekšā nepastāvēt nevienai valodai, pat ne skaņu valodai, kas tomēr saistīta ar dabas normām." (Sk. N. J. Marra „Darbu izlase").

Ja šo „darba maģisko" tarkšķēšanu pārtulko vienkāršā cilvēcisķā valodā, tad var nākt pie secinājuma, ka:

- a) N. J. Marrs atrauj domāšanu no valodas;
- b) N. J. Marrs domā, ka cilvēku sazināšanās var notikt arī bez valodas, ar pašas domāšanas palīdzību, kas brīva no „dabas materiāla", brīva no „dabas normām";
- c) atraudams domāšanu no valodas un „atbrīvodams" to no valodas „dabas materiāla", N. J. Marrs iekļūst idealisma purvā.

Saka, ka domas rodoties cilvēku galvā, pirms tās izteic valodā, rodas bez valodas materiāla, bez valodas apvalka, tā sakot neietērtā veidā. Bet tas pavisam nepareizi. Lai kādas domas arī rastos cilvēka galvā, tās var rasties un pastāvēt tikai uz valodas materiāla bāzes, uz valodas terminu un fražu bāzes. Neietērtas domas, kas brīvas no valodas materiāla, brīvas no valodas „dabas materiāla" — neeksistē. „Valoda ir domas tiešā īstenība" (Markss). Domas realitate izpaužas valodā. Tikai idealisti var runāt par domāšanu, kas nav saistīta ar valodas „dabas materiālu", par domāšanu bez valodas.

Isāk: Semantikas pārvērtēšana un pēdējās nekrietna izlietošana noveda N. J. Marru pie idealisma. Tātad, ja semantiku (semasioloģiju) nosargā no tādiem pārspīlējumiem un nelietīgas izlietošanas, ko pieļauj N. J. Marrs un daži viņa „skolnieki", tad tā valodniecībai var atnest lielu labumu.

3. Jautājums. Jums pilnīgi taisnība, runājot par to, ka idejas, priekšstati, tikumi un tikumiskie principi burzujam un proletarietim ir tieši pretēji. Šo parādību šķiriskais raksturs katrā ziņā ietekmējis valodas semantisko pusi (bet dažkārt arī tās formu — vārdu sastāvu, kā pareizi norādīts Jūsu rakstā). Vai var, analizējot konkrēto valodas materiālu un, pirmām kārtām, valodas jēdzienisko pusi, runāt par tās izteikto jēdzienu šķirisko būtību jo sevišķi tānīs gadījumos, kad runa ir ne tikai par to, kā valodā izpaužas cilvēka domas, bet arī viņa attieksme pret īstenību, kur sevišķi spilgti parādās viņa šķiras piederība?

Atbilde. Isāk sakot, Jūs gribat zināt, — vai šķiras iespaido valodu, vai tās ienes valodā savus specifiskus vārdus un izteicienus, vai mēdz būt gadījumi, kad cilvēki vieniem un tiem pašiem vārdiem un izteicieniem piešķir dažādu jēdzienisku nozīmi atkarībā no viņu šķiras piederības?

Jā, šķiras iespaido valodu, ienes valodā savus specifiskus vārdus un izteicienus un reizēm dažādi saprot vienus un tos pašus vārdus un izteicienus. Par to nevar šaubīties.

Bet no tā tomēr neizriet, ka specifiskiem vārdiem un izteicieniem, gluži tāpat kā atšķirībām semantiskā, var būt nopietna nozīme vienotas valodas attīstībā visai tautai, ka tie spējīgi vājināt tās nozīmi vai arī tie spēj grozīt tās raksturu.

Pirmkārt, tādu specifisku vārdu un izteicienu, kā arī atšķirības gadījumu semantiskā, valodā tik maz, ka tie neizvai sastāda 1% no visa valodas materiāla. Tātad visa pārējā nospiedošā vārdu un izteicienu masa, kā arī to semantika, ir kopīga visām sabiedrības šķirām.

Otrkārt, specifiskos vārdus un izteicienus, kuriem šķiras nokrāsa, valodā nelieto pēc kaut kādas „šķiru" gramatikas likumiem, kas dabā neeksistē, bet pēc pastāvošās visai tautai kopējās valodas gramatikas likumiem.

Tātad specifisko vārdu un izteicienu esamība, kā arī atšķirības valodas semantiskā, neapgāz, bet, taisni otrādi, apstiprina visai tautai kopējās valodas esamību un nepieciešamību.

4. Jautājums. Savā rakstā Jūs pilnīgi pareizi novērtējāt Marru kā marksisma vulgarizētāju. Vai tas nozīmē, ka lingvistiem, tai skaitā arī mums, jaunatnēi, jāatmet viss Marra lingvistiskais mantojums, kuram tomēr ir virkne vērtīgu valodas pētījumu (par tiem diskutējiet rakstijā bb. Čikobava, Sanžejevs un citi)? Vai mēs, pieejot Marram kritiski, varam no viņa tomēr ņemt derīgo un vērtīgo?

Atbilde. Protams, N. J. Marra darbi nesastāv tikai no kļūdām. N. J. Marrs plaileida visurpākās kļūdas, kad viņš valodniecībā ienesa marksisma elementus sakropļotā veidā, kad viņš centās radīt patstāvīgu valodas teoriju. Bet N. J. Marram ir atsevišķi labi, talantīgi uzrakstīti darbi, kur viņš, aizmīrsdam savas teoretiskās pretenzijas, godīgi un, jāsaka, prasmīgi pētīja atsevišķas valodas. Tādos darbos var atrast ne mazums vērtīgu un pamācošu. Saprotams, ka šīs vērtīgais un pamācošais no N. J. Marra jāņem un jāizlieto.

5. Jautājums. Par vienu no galvenajiem sastinguma cēloņiem padomju valodniecībā daudzi lingvistu uzskata formalismu. Ļoti gribētos zināt Jūsu domas par to, kas ir formalisms valodniecībā un kā to pārvarēt?

Atbilde: N. J. Marrs un viņa „skolnieki" apvaino „formālistmā" visus valodniekus, kas nepiekrīt N. J. Marra „jaunajai mācībai". Tas, protams, nav nopietn un nav gudri. N. J. Marrs uzskatīja gramatiku par tukšu „formālistmā", bet cilvēkus, kas uzskata gramatisko uzbūvi par valodas pamatu — par formalistiem. Tas jau ir pavisam mulķīgi.

Es domāju, ka „formālistmā" izdomājuši „jaunās mācības" autori, lai atvieglotu cīņu ar saviem pretiniekiem valodniecībā. Sastinguma cēlonis padomju valodniecībā ir nevis N. J. Marra un viņa „skolnieku" izgudrotais „formālistmā", bet Arakčejeva režims un teoretiskie robi valodniecībā. Arakčejeva režimu radīja N. J. Marra „skolnieki". Teoretisko jucekli ienesa valodniecībā N. J. Marrs un viņa tuvākie līdzgaitnieki. Lai nebūtu sastinguma, vajaga likvidēt i vienu, i otru. Šo čūlu likvidēšana atveseļos padomju valodniecību, uzvedīs to uz plaša ceļa un dos iespēju padomju valodniecībai ieņemt pirmo vietu pasaules valodniecībā.

J. Staļins

1950. g. 29. jūnijs

PSRS Zinātņu Akadēmijas un PSRS Medicīnisko Zinātņu akadēmijas sesijā

Maskavā šajās dienās notika izcila PSRS Zinātņu Akadēmijas un PSRS Medicīnas zinātņu akadēmijas sesija, kas bija vērtīga ģenālā krievu zinātnieka akademiķa I. P. Pavlova fizioloģijas mācības problemām. I. Pavlovs devis ne tikai materialistisko pamatu medicīnai, bet viņam lieli nopelni materialistiskā pasaules uzskata veidošanā vispār. PSRS Zinātņu Akadēmijas prezidents akademiķis S. Vavilovs sesijas atklāšanas runā pareizi aizrādīja, ka Pavlova darba rezultāti dod mums iespēju plānot mūsu zinātniskos darbus tālai nākotnei.

Pavlova mācībai ir liela nozīme visas zinātnes uzplaukuma sekmesānā. Tādēļ notikušās sesijas nozīme neaprobežojas tikai ar lēmumiem par krievu zinātnes lepnuma — akademiķa I. Pavlova atstātā mantojuma tālāku izkopšanu. Sesijas nozīme daudz lielāka. To dzīļi izprata katrs sesijas dalībnieks jau pirmajā dienā, ieejot Maskavas zinātnieku nama lielajā zālē un lasot virs prezidija galdā transparentā biedra Staļina vārdus: „Vispār atzīts, ka neviena zinātne nevar attīstīties un uzplaukt bez domu cīņas, bez kritikas brīvības" (J. V. Staļins. „Pār marksismu valodniecībā", „Pravda", 1950. g. 20. jūn.).

J. V. Staļina laikraksta „Pravda" un „Boļševika" numuros iespēstie raksti par valodniecības jautājumiem ir visu laiku liela zinātnieku jauns ģenāls ieguldījums marksisma-lepnuma teorijā, kas dod klasisku dialektiskās metodes lietošanas paraugus zinātnē. Šis raksts vēl un vēlreiz ir pierādījums tam, cik daudz boļševiku partija un personīgi biedrs Staļins rūpējas par progresīvās zinātnes uzplaukumu, cik lielu vērtību veltī zinātnieku radošajam darbam. Šo likumību apstiprināja arī akademiķa Pavlova mantojumam vēltītā sesija, kas reizē uzlaboja teorijas un prakses sadarbību bioloģijas nozarē.

Paralēli šiem vispārējās dabas zinātnes sesijas principālā radošā kritika un paškritika izvirzīja uzdevumu pilnībā izmantot akademiķa I. Pavlova dzīļi materialistisko mācību. Tajā ir norādījumi bezgala daudz jauniem ceļiem, kurus mums jāiet fizioloģijas, higiēnas, farmakoloģijas, medicīnas visdažādākajās nozarēs.

I. Pavlova mācība bija tiešs turpinājums Darvina teorijai par dzīvnieku un cilvēka izcelšanos, par smadzeņu funkciju veidošanos. Uz šiem pamatiem Pavlovs radīja jaunu eru zinātnē, izvirzīdamus domu, kas tagad kļuvusi par aksiomu: cilvēks ir nedalāma psihiski fiziska vienība.

Šo pareizo domu daudzi mūsdienu zinātnieki, ne tikai kapitalisma valstīs, bet arī Padomju Savienībā, bija atkal vairāk vai mazāk aizmirsuši. Tie sāka nodarboties ar dažādu blakus jautājumu skaidrošanu. Sesijas nopelns ir tas, ka padomju zinātne atkal ies kopšoli ar ģenālo Pavlova mācību, ka tā nesadalīsies nesavīģos sīkumos, bet kompleksī risinās tālāk Pavlova mācību par augstākās nervu sistēmas dar-

bību un citas teorijas, pat filozofijai un visai dzīvei svarīgākās problēmas, uz kurām savā laikā norādījis akademiķis I. Pavlovs.

Kā noskaidrojās plašajās debatēs, tad atbildība par pašreizējo stāvokli pirmā kārtā gulstas uz valsts fizioloģisko institutu vadītājiem — akademiķi L. A. Orbeli, prof. P. K. Anochinu, akademiķi A. D. Speranski un citiem. Viņi bija atgājuši no Pavlova nospraustā ceļa, it sevišķi no augstākās nervu sistēmas fizioloģijas pētīšanas, acīm redzot nenovērtējot šīs problēmas izcilo nozīmi fizioloģijā, medicīnā un pat filozofijā. Tas viss tagad sīki noskaidrots diskutējot, kurā piedalījās vairāk par 100 redzamāko PSRS zinātnieku.

Notikusi sesija ir tiešs turpinājums radošām diskusijām, kas sākās 1947. gadā par trūkumiem filozofijas jautājumos, turpinājās 1948. gadā Visvairības lauksaimniecības zinātņu akadēmijas sasauktajā sesijā par progresīvās Mičurina bioloģijas principiem (kas deva tik ļoti daudz vērtīgu norādījumu visiem zinātniekiem un zinātnes nozarēm) un nule noslēgtajā diskusijā par padomju valodniecības jautājumiem.

No šīm pārrunām redzam, cik auglīga ir radošu zinātnisku diskusiju metode, cik strauji tā paātrina zinātnes attīstību, kā tā nostiprina zinātnes saites ar dzīvi, palīdz atņemt visu veco, savu laiku nodzīvojušo, atļot ceļu jaunajam un progresīvajam.

No diskusijām nav izsīdzamās nekādas autoritātes, „tradīcijas", personas. Vienmēr un visur jāved visnoteiktākā cīņa pret pašapmierinātību, pret „neklūdoģo" vadītāju cenšanos monopolizēt zinātni. Neviena zinātniskā iestāde nedrīkst orientēties tikai uz kādām nelielām zinātnieku grupām, neiesalstot savā darbā visplašākās zinātnieku aprindas un arī jaunus kadrus. Šī biedra Staļina atkārtoti uzsvērtā doma tagad, pēc pieminētās sesijas, beidzot ir guvusi pilnīgu uzvaru. Sesijā varēja arī vērot, ka pārrunu raksturs kļuvis daudz letīšāks nekā agrāk — kritika un paškritika kļuvis dzīlāka, bazējas tikai uz nopietni pārbaudītiem datiem. Pirmajā vietā tiek izvirzīti konkrēti eksperimenti, par kuriem J. I. Pavlovs rakstīja: „Tikai iezot caur eksperimenta ugunīm, visa medicīna kļūs tā, par ko tai jābūt, t. i. apzinīga, tīda, kas vienmēr un pilnīgi darbojas apzinīgi" (Kopoto raksta II sēj., 360. lpp.).

Visu kopā sumējot, varam no visas sirds pievienoties sesijas galvenā referenta akademiķa K. M. Bikova noslēgumā izteiktajam domām:

„Viss izteiktāis, mūsaprāt, vēlreiz apstiprina to, ka dižais staļinskais laikmets ir jaunais, komunistiskās sabiedrības, uzcelšanas laikmets, laikmets, kurā cilvēks pirmoreiz kļūst pātiesī brīva personība un gūst neterobežotas iespējas vislabāk iekārtot savu dzīvi."

Prof. Dr. A. KALNIŅŠ,
PSR Zinātņu Akadēmijas
Istenais loceklis

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS VALDES PLENUMS

INFORMATĪVS ZIŅOJUMS

Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes trešais plenums, kas sākās 8. g. 5. jūlijā, bija pulcīnājis rakstniekus un daudz viesu — socialistiskās celtniecības darba pirmindniekus no pilstētām un laukiem, partijas un padomju darbiniekus.

Plenuma darba prezidijā ievēlēja Latvijas K(b)P CK sekretāru b. Kalnbērziņu, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju b. Kirchenšteinu, Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāju b. Lāci, LK(b)P CK sekretārus b. Titovu, b. Nīkonovu un b. Peļsi, Latvijas Padomju rakstnieku savienības priekšsēdētāju tautas rakstnieku, Staļina premijas laureātu A. Upīti, PSRS Padomju rakstnieku savienības ģenerālsēkretāra vietnieku Staļina premijas laureātu A. Surkovu, Staļina premijas laureatus rakstniekus I. Erenburu, V. Ažajevu, M. Lukoninu, PSRS Padomju rakstnieku savienības bērnu literatūras komisijas priekšsēdētāju M. Belachovu, Leningradas žurnāla „Zvezda" galveno redaktoru V. Družinu, literatūras kritiķi G. Korabeļņikovu, rakstnieci L. Voronovu, rakstnieku A. Ribakovu, Latvijas LK(b)P CK sekretāru b. Krūmiņu, Rīgas pilsētas izpilddomnieces priekšsēdētāju b. Deglavu, Latvijas Padomju rakstnieku savienības atbildīgo sekretāru V. Luksu, Staļina premijas laureātu A. Saksi, J. Sudrabkalnu, Fr. Rokpeli, A. Griguli, tautas rakstnieku E. Birznieku-Upīti un literatūras kritiķi K. Krauliņu.

Plenuma darba pirmajā dienā pēc A. Upīša ievada vārdiem referatu par latviešu padomju literatūras kritiku un tās uzdevumiem nolasīja A. Grigulis. Debatēs par šo referātu, kuras noslēdzās plenuma otrā darba dienā, 6. jūlijā, piedalījās Elējas rajona kolchoza „Ausma" priekšsēdētājs b. Jansons, laikraksta „Literatūra un Māksla" atbildīgais redaktors V. Kalpiņš, žurnāla

„Zvezda" galvenais redaktors V. Družins, Limbažu rajona kolchoza „Padomju saule" priekšsēdētājs b. Vītols, rakstnieki E. Damburs, A. Brodele, šūšanas fabrikas „Drēbnieks" stacionārvietē A. Pole, b. Reichmanis, rakstnieki A. Keniņš, A. Banga, J. Niedre, V. Bērce, b. Krustinsone, dzejnieks J. Plaudis, Staļina premijas laureāts Fr. Rokpelnis, zvejnieku kolchoza pārstāvis b. Polis, kritiķis Korabeļņikovs, b. Riekstiņa, rakstnieks Z. Grīva, b. Pētersons, rakstnieki K. Freinbergs, M. Kroma, K. Krauliņš, b. Jansone, rakstnieks J. Ratners un prof. R. Peļse.

Plenuma darba gaitā par kritikas jautājumiem runāja Latvijas K(b)P CK sekretārs b. A. Peļse.

Plenuma trešajā darba dienā, 7. jūlijā, referatu par latviešu padomju bērnu literatūras pašreizējo stāvokli un turpmāko attīstību nolasīja V. Luksa.

Debatēs par šo referātu piedalījās: Rīgas 23. septiņgadīgās skolas pionieru vienības priekšsēdētāja skolniece Inese Maksimova, mēnešraksta „Bērība" redaktors V. Kaupužs, rakstnieki Lesnaja, P. Vilps, LK(b)P CK sekretārs b. Krūmiņš, M. Karlsons no Liepājas rajona kolchoza „Zelta druva", Poligrāfijas mākslas arodskolas komisors Snēiders, rakstnieki J. Vanags, E. Zālīte, L. Pūrs, Valsts izdevniecības direktors b. Šinkavecs, bērnu un jaunatnes redakcijas vadītāja b. Pēte, pedagogs b. Lubānietis, PSRS Padomju rakstnieku savienības bērnu literatūras komisijas priekšsēdētāja M. Belachova, rakstnieks A. Ribakovs, Staļina premijas laureāts V. Ažajevs.

Plenuma noslēguma sēdē runāja PSRS Padomju rakstnieku savienības ģenerālsēkretāra vietnieks A. Surkovs un referents V. Luksa.

Tautas rakstnieks, Staļina premijas laureāts A. Upīšs gala vārdā rezumēja plenuma darba pieredzi.

Par latviešu padomju literatūras kritiku un tās uzdevumiem

Turpinājums no 3. lappuses

Ku savienības 13. plenumā. «Karoga» šāds plenums neeksistē. Ja V. Vasars savā rakstā, 3. numurā, garāmejojot nebūtu piezīmējis, ka tāds plenums tiešām noticis, «Karoga» lasītājiem šis fakts būtu palicis visdziļākais noslēpums.

Bet kā tad ir ar «Karoga» recenzijām, vai tās apmierina padomju lasītāju prasības?

Vislabāks stāvoklis ir attiecībā uz latviešu padomju literatūru. Tur acīm redzot ir princips atsaukties, pēc iespējas, uz visām jauniznākušajām grāmatām. Tas ir pareizi. Bet tūlīt arī seko kāds svarīgs trūkums. «Karoga» redakcijai, šķiet, ir pilnīgi vienlīga, kāda rakstura ir jauniznākušā grāmata — maza, liela, bieza, plāna, svarīgāka, mazāk svarīgāka. Recenzenta kvalifikācija, recenzijas apmērs arī nav svarīgs. Vis atkarīgs no paša recenzenta gribas, garastāvokļa un nodarbinātības pakāpes.

Tas pats attiecas uz novērtējumu. Redakcija recenzijas nerediģē. Recenzents novērtē, kā grib. Ar to līdz lasītājam nenonāk pareiza orientācija par grāmatu. Labākā gadījumā viņš uzzina tikai to, ka tāda un tāda grāmata ir iznākusi. Par grāmatas nozīmību un svarīgumu lasītājam jāspriež patstāvīgi. Palīdzību recenzijās viņš neatrod. Un pilnīgā apmulsumā lasītājs var nonākt tad, ja viņš sāk lasīt recenzijas vairākos izdevumos par vienu un to pašu grāmatu. Piemēram, ja lasītājs izlasīs visas recenzijas, kas uzrakstītas par J. Granta stāstu «Vēja pusē» un visu uzrakstīto nems par plinū, viņš nonāks pilnīgā apmulsumā, jo ko viens slavē, to otrs nopel, nekādu analīzi un argumentu savas domas pamatošanai recenzenti nemēdz pielietot. Viņi tikai «izsaka savas domas». Vienīgi, ja lasītāja rokās nonāks š. g. 109. «Cīņa» num. iespiestā V. Melņa recenzija par Granta stāstu, viņa izpratne sāks noskaidroties, ne tāpēc, ka šī recenzija slavē vai pel stāstu, bet tāpēc, ka šai recenzijā ir analīze, ir domas argumentācija, kas ierosina lasītāju spriest un domāt līdz.

Pēdējā pusgadā par latviešu padomju literatūru žurnālā «Karoga» ir iespiestas 13 recenzijas un bez tam vēl Z. Degļavas pārskats par 1949. gada bērnu grāmatām un V. Vasara raksts «Par latviešu padomju bērnu literatūras uzdevumiem».

Šīs recenzijas, sprotams, neatspoguļo visu mūsu literatūru, bet pašu galveno tomēr reģistrē.

Plasākā starp tām ir K. Krauliņa recenzija par Viļa Lāča romānu «Vētra» 3. daļu — «Lielās padomju dzīves celtņi». Viļa Lāča romāns ir tik nozīmīga parādība literatūrā, ka te bija vieta problēmas saturašai kritikai. Taču Krauliņš paliek šauras recenzijas ietvaros. Pie tam šajā recenzijā spilgti izpaužas tipiska mūsu recenzentu kļūda, proti, profesionālās kvalifikācijas trūkums atņem tiem iespēju runāt par mākslinieciskās meistarības, t. i. par mākslas darba formas jautājumu.

Vairākus gadus mūsu literatūrā valdīja paniskas bailes no pieskaņotības formas jautājumam. Katra formas problēma izvirzīšana kvalificējās kā «formālisms». Pēc pagājušā gada 7. augustā «Pravda» publicētā ievadraksta stāvoklis krasi mainījās. Radās prasība pēc formas analīzes kritiķās un recenzijās. Taču mūsu kritiķu lielais vairums vēl nav apguvuši prasmi iztirzāt formas jautājumus.

Loti spilgti šī kļūda izpaužas K. Krauliņa recenzijā. Formas jautājumam autors veltī recenzijas pēdējo nodaļu, un visi spriedumi par formu kļūst mehāniski, ar saturu nesasaistīti. Pie tam viņš atļaujas vēl sajaukt sīzeta un kompozīcijas jēdzienus.

Man nav iespējams apskatīt visas 13 recenzijas par latviešu padomju literatūru, kas ievietotas «Karogā». Katram iespējams pārbaudīt, ka lielākajam vairumam no tām piemīt kļūdas, kurām pieskaņos vispārējā raksturojumā.

Gribu piezīmēt vēl tikai pāris vārdus par Edgaru Damburu.

Dambura sākotnējā recenzenta darbība bija iepriecinoša. Viņš rakstīja negaras, vienkāršas, skaidras recenzijas, kurās samērā labi popularizēja padomju grāmatas, kaut arī neizvērs nekādu dziļu un plašu analīzi. Turpretim pēdējā laikā E. Damburs vairs nevar uzrakstīt gandrīz nevienu recenziju bez nodošanās savdabīgai «filozofijai». Šis «filozofijas» vispārējais saturs ietver sevi tamlīdzīgu patiesību, ka zivs dzīvo ūdenī, bet kakis uz sauszemes, ka kokam aug lapas, bet pie telefona aparāta tas nav piedzīvots.

Izskaidrojums šādai Dambura «filozofijai» ir diezgan vienkāršs. Viņš pārāk pārvirš izturas pret savas kvalifikācijas celšanu.

Pārskati par literārajiem darbiem zināmā periodā vai zināmā žanrā ir apveicama lieta. Tikai nav labi, ja tie paliek tikai sausu faktu virknējums bez principiāli saistošas līnijas, kas faktus sakausē vienotā celtņē. Šāds trūkums piemīt Z. Degļavas un visiem citiem pārskatiem, kas sastopami mūsu kritiķā.

Pilnīgi nenormāls stāvoklis «Karogā» ir ar krievu padomju literatūras iztirzājumiem. Pavisam šajā gadā iespiesti trīs raksti par krievu padomju literatūru. Pie tam tie neviens nepievērās

tiem krievu padomju rakstnieku darbiem, kuri iznākuši latviešu valodā. Materiāla izvēle ir visdivaināka. Šie trīs raksti ir: Nikolajeva-Bergina raksts «Aleksejs Tolstojs un laikmetīguma problēma». Kas šo rakstu būs lasījis, tam būs skaidrs, ka pretenciozais virsraksts ir panemts no kāda cita raksta par Alekseju Tolstoju. Nekādu problēmu šajā pārstāstījumā par dažiem, visiem zināmiem faktiem nav. Otrais raksts ir M. Vilka raksts par N. Spasova romānu «Dedzinātāji» un trešais M. Zorina konceptīvās atzīmes par S. Babajevska romānu «Gaisma pār zemi». Ja pie šiem trim rakstiem vēl piekaitām M. Lūpersolksa lietišķo rakstu par Majakovski, tad tas ir viss, ko «Karoga» lasītājs uzzina par krievu padomju literatūru pusgada laikā. Man šķiet, katri komentāri te lieki.

Saprotams, ka visu bagāto krievu padomju literatūru «Karoga» apjomi neatļauj kaut vai īsi apskatīt. Taču te, blakus nopietniem rakstiem par vērtīgākajiem darbiem, derētu raksti, kuriem būtu kaut vai pārskata raksturs.

Noslēdzot īsas piezīmes par pēdējo pusgadu žurnālā «Karogs», kas pilnīgi ilustrē kritiķu stāvokli šajā žurnālā arī iepriekšējos periodos, pāris vārdos jāapstājas pie Andreja Upiša kritiskā raksta «Proletariskais realisms». Raksts plaši un dziļi paver ieskatu par daļu revolucionāro rakstnieku Andersenu-Neksi un viņa darbu «Pelle iekarotājs». Arī viss tas, kas sacīts par proletarisko realismu, savā galvenajā saturā var būt pieņemams, tikai formulējumā tas var radīt pārpratumu.

Otrais mūsu lielākais izdevums, kas tieši veltīts literatūras jautājumiem, ir nedēļas laikraksts «Literatūra un Māksla». Tā uzdevums ir ātri un aktīvi reaģēt uz visiem mūsu literatūras dzīves notikumiem un ar visu to pareizi un saprotami informēt lasītāju. Tātad šo galvenais sastāvs varētu būt tieši recenzija ar nopietnu bibliogrāfisku uzdevumu un mazākām pretenzijām attiecībā uz lieliem kritiskiem apcerējumiem.

Kā tad nu «Literatūra un Māksla» izpilda savu pienākumu pret literatūras kritiķu?

Kas attiecas uz operativismu, tad par to vislabāk liecina pēdējie notikumi Rakstnieku savienībā un «Literatūras un Mākslas» viedoklis tajos. Pēc kritiķa nožņauzšanas mēģinājuma, kas izpaudās sakarā ar jau minēto M. Zorina rakstu, Rakstnieku savienībā sāks nopietns līdzšinējās darbības pārvērtējumus. Taču vajadzēja paļaut vairāk nekā mēnesim, līdz kaut kas no visa tā nonāktu arī «Literatūras un Mākslas» slēžās.

Kas attiecas uz recenzijām par iznākušajām grāmatām, kas ievietotas «Literatūra un Mākslā», tad pie vispārējā raksturojuma, kas jau teikts iepriekš par kritiķa nodaļu «Karogā», nekas nav nedz atņemams, nedz pieļiekams. Un tas arī ir gluži saprotami, jo tie paši cilvēki, kas raksta recenzijas «Karogā», raksta tās arī «Literatūra un Mākslā». Galvenā uzmanība arī te tiek veltīta latviešu padomju literatūrai. Šajā gadā «Literatūra un Mākslā» ir ievietotas 11 recenzijas par latviešu padomju rakstnieku darbiem. Šīs recenzijas gandrīz nemaz nepieskaņās literatūras formas jautājumiem. Piemēram, 19. num. Jānis Grants raksta recenziju par Viļa Lāča romānu triloģiju «Putni bez spārnēm». Ne ar pušplēstu vārdus Grants savā recenzijā nepieskaņās literatūras formas jautājumiem, neskatoties uz to, ka recenzija rakstīta pēc tam, kad jau sen bija publicēts A. Fadejeva 13. plenuma referāts, kurā skaidri un nepārprotami izteikta prasība kritiķās iztirzāt arī mākslinieciskās meistarības jautājumus.

Kā spilgts «ūdens gabala» piemērs var nodērt 22. num. ievietotais Meinharda Rudziņa raksts «Par mūsu dzejas kultūru!». Patš virsraksts jau vispirms ir pārpratums. Vai Rudziņim tiešām nav jēgas, ko nozīmē jēdziens «dzejas kultūra». Viņš izrunājas par vi-

su ko, sākot ar Rustaveli un Puškinu, beidzot ar Briču un Sauliti. Visiem vienādi uzstāt uz pleca, un izrādās, ka viena ir kārtība. Visi ir draugi, visi ir viena liela milīga saime.

«Draugu būšana» un personisku rēķinu konts pastāv arī «Literatūra un Mākslā», kā to liecina I. Muižnieka recenzija par Bērces stāstu «Pirmie vienpadsmit». Tāpat kā «Karogs», «Literatūra un Māksla» pilnīgi ignorē krievu padomju literatūru. Tiesa, laikraksts vismaz atzīmē gandrīz visas rakstnieku piemētas dienas. Sevišķi nozīmīgi ir atzīmēti Majakovska piemētas dienas. Taču citā sakarā krievu padomju literatūra laikrakstus neinteresē. Pusgada laikā tur iemaldījies viens raksts — M. Zorina recenzija par E. Kazakeviča romānu «Pavasaris pie Oderas».

Kas attiecas uz dažām kritiķās problēmām, tad stāvoklis te ir nedaudz labāks kā «Karogā». Laikraksts tomēr iespēja vienu otru svarīgāku rakstu no «Literatūras un Mākslas» u. c. Ir iespiesti A. Fadejeva un K. Simonova 13. plenuma referāti. Bet arī te noteiktas mērķtiecības trūkst. Viss notiek no gadījuma uz gadījumu.

«Literatūra un Māksla» ir pilnīgi izlaidusi no sava uzmanības loka kādu svarīgu uzdevumu. Tā nedod recenzijas par darbiem, kas parādījušies periodikā. Tādas recenzijas daudz varētu palīdzēt uzlabot darba kvalitāti, sacerējuma atdoties ceļā no periodiskā izdevuma uz izdevniecību. Kā labs paraugs tam var nodērt «Padomju Jaunatnes» raksts par G. Cirula un A. Imermana romānu «Parole USSR». Tas pamatojas uz lasītāju atsauksmēm un, domājams, daudz palīdzēs autoriem uzlabot savu sacerējumu.

Pārējie mūsu republikas periodiskie izdevumi maz palīdz latviešu padomju literatūras kritiķi. Recenzijas par grāmatām un raksti par literatūras jautājumiem tur tiek iespiesti neregulāri un reti. Izņēmums ir laikraksts «Cīņa». Kaut arī te literatūrkritiskus rakstus iespēj neregulāri un ne visai bieži, taču tiem vienmēr dziļi principiāla nozīme. Šajā sakarā atzīmējami K. Saknes raksti, kur latviešu padomju literatūrai devuši spēcīgu stimulus — dažkārt pirmie atklājuši nozīmīgas pozitīvas vērtības, dažkārt devuši darbu analīzi, atklājot darbos kļūdas un tā radot iespēju rakstniekam tās izlabot. Piemēram, K. Saknes raksti vienmēr pirmie ir devuši V. Lāča romāna «Vētra» novērtējumu, līdz ko kāda no romāna daļām parādījusies atklātībā. Jau norādīju uz lielo K. Saknes kritiķas nozīmi attiecībā uz F. Rokpeļņu lugu «Raina jaunība». Saknes kritiķai darbība bija arī svarīga nozīme daudz literatūras vēstures problēmu noskaidrošanā sakarā ar diskusijām par Andersones literatūras vēstures brošūram. K. Sakne bija tas, kas pareizi pierādīja, ka jaunlatviešu kustībai pagājušā gadsimta vidū bija apgaismības raksturs. Svarīga nozīme bija arī vairākām citām «Cīņā» ievietotām kritiķām. Starp tām īpaši atzīmējama V. Melņa kritika par J. Granta stāstu «Vēja pusē», kas ar dziļu un principiālo analīzi ienesa skaidrību paviršu recenzentu izraisītajās pretrunās. Tāpat svarīga nozīme bija J. Nēroga recenzijai par Vizbuļa Bērces grāmatu «Pirmie vienpadsmit», kaut arī šai kritiķai ir daži nozīmīgi trūkumi. Kritiķa nosaukta — «Lielāku māksliniecisko meistarību». J. Nērogs pareizi noskaidro Bērces stāsta idejisko nostāju un saturu, bet nespēj atklāt tos mākslinieciskās meistarības trūkumus, kas traucē Bērci realizēt viņa idejiskos un mākslinieciskos nolūkus.

Ar atsevišķām recenzijām zināmu palīdzību latviešu padomju kritiķas un līdz ar to latviešu literatūras attīstībā ir sniegusi «Padomju Jaunatnes» redakcija, īpaši bērnu un jaunatnes literatūras laukā.

Loti maz ar kritiķiem rakstiem mūsu republikas kultūras dzīvē piedalās laikraksti «Sovetskaja Latvija» un «Sovetskaja Molodež». Kritiķu rakstu iespēšanai šajos laikrakstos ir gadījuma raksturs. Krievu biedru piedzē literatūras jautājumos un tie novērojumi, ko viņi guvuši mūsu literatūrā, varētu dot ļoti auglīgus rezultātus, ja šo izdevumu redakcijas kritiķas jautājumiem par latviešu padomju literatūru pievērstu lielāku uzmanību, nekā tas ir līdz šim. Tas būtu plenuma lūgums šo izdevumu redakcijām.

Arī Izglītības ministrijas izdevumi «Padomju Latvijas Skola» un «Skolotāju Avīze» kritiķas jautājumiem pievērs ļoti maz uzmanības. Tie aprobežojas tikai ar literatūras vēstures jautājumiem, kas bez šaubām arī ietilpst literatūras kritiķas nozarē. Šajā ziņā jāatzīst zināma pozitīva deva, īpaši no E. Andersones puses, vērtīgi ir arī daži K. Strazdiņa raksti «Padomju Latvijas Skolā». Sevišķi pozitīvi jānovērtē J. Sudrabkalna raksts par V. Luksu un viņa literāro darbību, J. Sudrabkalna lielā erudīcija un vērtētāja spējas varētu vēl daudz vairāk dot latviešu padomju kritiķi, taču jākonstatē, ka šajā nozarē, īpaši pēdējā laikā, Sudrabkalna vārds sastopams ļoti reti.

Kā viens no vispārējiem latviešu padomju literatūras kritiķas trūkumiem vēl atzīmējams tās gausums. Latviešu padomju literatūra uzrāda nepārtrauktu augšupeju. Periodikā un izdevniecības izdevumos nepārtraukti rodas jauni un atkal jauni darbi. Taču vienmēr paiet ilgs laiks, kamēr par tiem parādās kritiķas vērtējums. Tas nozīmē, ka arī šajā nozarē literatūras kritiķa atpaliek no mūsu literatūras.

Savā referatā 13. plenumā b. A. Fadejevs starp citu saka: «...salīdzinot ar daiļliteratūras attīstību, mūsu kritiķa vāja, ka tā ne tikai atpaliek no vispārējās attīstības, bet ir sevišķi vāja tās priekšā nostājušos uzdevumu pildīšanā».

Tai pašā laikā jānorāda šī vājuma iemesli. Pirmais iemesls — tā ir lielākās kritiķu daļas atrautība no sava laika, kas palikusi pāri no buržuāziskās literatūrzinātnes, kritiķu sadalījums literatūras pētniekos, kas nodarbojas vienīgi ar pagātni, un kritiķos, kas nodarbojas vienīgi ar laikmetīgo literatūru, pie kam skaitliskais samērs nav par labu kritiķiem, kas nodarbojas ar laikmetīgo literatūru.»

Jātauta, vai šis pārmetums nav attiecināms arī uz mūsu literatūru? Bez šaubām, ka jā. Tikai pie mums te ir zināma īpatnība.

Šie kritiķi jeb «literatūras pētnieki», kuri neatzīst darbību aktīvā literatūrā, pagaidām vēl vispār dzīvo no sabiedrības atrāvušies. Viņi ir atraduši siltu mājvietu Latvijas PSR Zinātņu Akadēmijas paspārnē. Viņi kaut ko pēti, taču ko, par to sabiedrībai nav ne vismazākās jausmas, jo viņu darbi netiek publicēti.

Savā referatā A. Fadejevs arī uzsvēr: «Jāsaka, ka mūsu Baltijas republikās — Latvijā, Igaunijā, Lietuvā — cīņa pret zemošanas Rietumu priekšā uzskāta ir nokavēšanas, galvenokārt tādēļ, ka baidījās izjaukt draugu attiecības, jo pašreizējā literatūrā Latvijā, Igaunijā un Lietuvā vēl ir palikuši to strāvu pārstāvi, kurus vajadzētu ļoti nopietni nokritizēt.»

Mēs nebūt neesam visu darījuši, lai līdz galam cīnītos pret kaitīgām kosmopolitiskām parādībām un citiem reakcijas izpausmes veidiem. Par to liecina kaut vai tas, ka žurnāla «Latvijas PSR Zinātņu Akadēmijas Vēstis» š. g. 1. num. varēja parādīties kaitīgais Kārļa Egles raksts «Latvijas progresīvās grāmatas vajāšana pagātnē», kurā autors sagrābsta visu ko, tikai ne vārda nemin par revolucionārās literatūras vajāšanu. Viņa raksts pārvēršas par dažādu reakcionāru autoru popularizēšanu un slavīšanu. Ne vārda Egles nemin par Marksa, Engelsa, Ļeņina, Staļina

darbu vajāšanu visā kapitalisma pastāvēšanas periodā Latvijā.

Rūpīgāk iedziļinoties jautājumā, mēs šādas kaitīgas parādības atradīsim arī vēl citur, īpaši literatūras vēstures laukā.

Boļševistiskās modrības trūkums ir ļoti bieža parādība mūsu darbā. Arī tās ir «omulības atmosferas» sekas, kas līdz šim valdīja Rakstnieku savienībā.

PSRS Padomju rakstnieku savienības valdes 13. plenumā liela uzmanība veltīta arī literatūras teorijas jautājumiem. Pie mums literatūras teorijas problēma tiek izvirzīta ļoti vāji un pie tam ļoti reti. Kritiķi labprāt izvairās no šiem svarīgajiem jautājumiem. Ar dažiem rakstiem ir debīzējies Kārlis Krauliņš, un jāatzīst — nesekmīgi. Vinam pašam savā laikā nācās atzīt, ka raksts par dialektiku Raina darbos ir nepareizs, jo slimo ar visurpāko mehānismu, kas jautājumu vienkārši vulgarizē. Maz ierosinošā deva arī viņa raksts «Tipizācijas problēmas socialistiskajā realismā», jo tas iesluga no konkrēta literatūras materiāla atrautā teoretizēšanā.

Literatūras teorijas jautājumiem šad tad pieskaņo arī Jānis Niedre, kaut gan viņa uzmanību visvairāk saista literatūras vēstures jautājumi. Literatūras teorijas plāksnē ir viņa raksts «Tautiskums literatūrā» («Karogs», 4. num., 1950.). Ši raksta kļūda ir tā, ka tas akcentu pārvieto ne uz tautiskuma raksturojām pazīmēm, bet gan sekundārajām. Piemēram, ar tautiskumu ļoti maz sakarā ir folkloras un etnogrāfijas elementu pielietojumiem sacerējumos. Tādā grieziena, kā to nem Niedre, šie jautājumi vispirms ir stila jautājumi — izteiksmes jautājumi. Tas tomēr nenozīmē, ka tie nav ideoloģiski jautājumi. Bet tautiskums nav stils, tautiskums gan prasa skaidru, tautai saprotamu stilu.

Pats svarīgākais raksts literatūras teoriskajos jautājumos mūsu literatūrā ir 1949. gadā «Karoga» publicētais Andreja Upiša raksts «Par socialistiskā realisma estētiku». Šo rakstu piemin arī b. Fadejevs referatā 13. plenumā.

Savā lielākajā daļā raksts iztirzā realisma vēsturi vispār. Ar to autors cenšas pamatot bāzi, uz kuras izaug jaunas kvalitātes realisms — socialistiskais realisms. Pēc tam autors pareizi vērsas pret socialistiskā realisma «romantizētājiem» Bjaliku u. c. Autora centrālā teze ir, ka: «Visus apspiestās tautas nākotnes sapņus un brīvības ilgas Oktobra revolūcija ir pārvērtusi konkrētā reālā īstenībā, par kuras paudēju un virzītāju mākslu ir kļuvis socialistiskais realisms! Principāls viengabala realisms, kuram nekāds palīga un papildinājuma romantisms nav vajadzīgs. Socialistiskais realisms ir izaudzis no socialistiskās dzīves īstenības, tai nepiemīt nekā tāda, kas nebūtu izpauzams ar realisma paša līdzekļiem.»

Tālāk redzam, ka autors romantismam visos laikos pieraksta reakcionāras īpašības, bet realismam daudzkārt pozitīvas, dzīves īstenības atklājējas īpašības.

Bez šaubām, Andreja Upiša darbs ir ļoti nopietns darbs, kas var izraisīt nopietnas pārdomas, bet arī nopietnas diskusijas.

Es personīgi nevaru solidarizēties ar vairākiem autora ieskatiem. Vairbūt es maldos, bet mēģināšu norādīt uz dažām šī raksta vājām vietām.

Vispirms autors nav objektīvs pret realisma un romantisma jēdzieniem. Realismu padomju literatūrā viņš pareizi uzskata kā jaunu kvalitāti, taču romantisma jēdzienam šādu jaunu kvalitāti nepieļauj. Tas paliek tas pats nepulgotais «vecais romantisms». Saprotams, ka tādām tad vairs nav vietas padomju literatūrā.

Pēc autora ieskata realismam un romantismam katrā ziņā jāveido dualisms padomju literatūrā. Ka jaunās kvalitātes īstenība jau var sevi ietvert romantismu, to autors nepieļauj, jo romantisma interpretācijā viņam ir vecu vecā izpratne par kapitalisma apstākļu romantismu. Šis trūkums acīm redzot izriet no tā apstākļa, ka visa socialistiskā realisma estētikas celtnē Andreja Upiša rakstā pamatojas uz ļoti pāša vēsturiska realisma pamata, bet ir atstāts novārtā pats galvenais.

Socialistiskā realisma estētika ir izstrādājusies literatūras praksē padomju dzīvē ilgā periodā, sākot ar Oktobra revolūciju, un vispirms divdesmitajos gados. Socialistiskā realisma estētika nav izprotama bez rūpīgas padomju literatūras vēstures analīzes, un tā Andreja Upiša darbā trūkst. Šī analīze pierādītu, ka padomju dzīve nesaka jaunu kvalitāti realismam un jaunu kvalitāti romantismam.

Romantisms ir padomju dzīves un padomju literatūras neatņemama organiska sastāvdaļa. Par to runā A. Zdanovs, par to runā Gorkijs. Tas kā jauna dzīves kvalitāte nav pretrunā ar dzīves īstenību, bet izriet no tās. Tas nav pretmetā realismam, arī jaunās kvalitātes realismam, bet ir cieši un organiski saudzījis ar to. Tieši tur ir mūsu realisma jaunā raksturīgā īpašība.

Saprotams, te nevar runāt ne par realismu un romantisma sumu vai sīr-

Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes plenumā

A. Bites uzp.

Turpinājums 5. lappuses pusē

Politiskās spriestspējas trūkums

Šinīs dienās LK(b)P CK birojs pieņem... politikas spriestspējas trūkums... Kā varēja rasties tādas klūdas laikrakstā...

vienu tieši literatūras frontē? Tās radušās... LK(b)P CK birojs atklāja šīs klūdas... LK(b)P CK birojs atklāja šīs klūdas...

Rajonu dziesmu svētku norise

Padomju Latvijas 10. gadadienai veltītie dziesmu svētki jau notikuši 18 lauku rajonos... Padomju Latvijas 10. gadadienai veltītie dziesmu svētki...

Līdz ar visiem padomju ļaudīm Stokholmas uzsaukumu parakstīja arī latviešu padomju rakstnieki. Attēlā: Uzsaukumu paraksta dzejnieks V. Lukss D. Gedzjuna uzp.

KARŠ KOREJĀ

(Apskats)

Sodien paiet divas nedēļas, kopš Li Sin Mana noziedzīgā kliķe, izpildot Vašingtonas pavēli, izprovocējusi asiņainu bruņu karu Korejā... Sodien paiet divas nedēļas, kopš Li Sin Mana noziedzīgā kliķe...

Sādos apstākļos Trumens, kā zināms, pavēlēja ASV aviācijai un flotei atbalstīt Li Sin Mana armiju... Sādos apstākļos Trumens, kā zināms, pavēlēja ASV aviācijai...

Kā zināms, šis negēlīgais plāns izģazies... Kā zināms, šis negēlīgais plāns izģazies... Kā zināms, šis negēlīgais plāns izģazies...

Austrumu sektorā KTRD flotes vienības izceļā desantus Samčeka un Phahonas rajonā... Austrumu sektorā KTRD flotes vienības izceļā desantus...

Kaut gan amerikāņu prese cenšas saglabāt mierīgu toni, ziņas, kas nāk no Korejas, skaidri rāda, ka lūzums, kādam pēc rietumu komentētāju domām vajadzēja notikt Korejā pēc ASV intervences... Kaut gan amerikāņu prese cenšas saglabāt mierīgu toni...

Suvonā, kas ir stratēģiski svarīgs dzelzceļš un šoseju mezgls, 35 km dienvidos no Seulas — bija apmeties amerikāņu un līsinmaniešu štabs... Suvonā, kas ir stratēģiski svarīgs dzelzceļš...

Divdesmit piektajā jūnijā Li Sin Mana karaspēks ar ievērojamiem spēkiem pārgāja 38. paralēli un iebruka KTRD teritorijā... Divdesmit piektajā jūnijā Li Sin Mana karaspēks...

Korejas Tautas armija divi nedēļu kaujās, par spīti amerikāņu, angļu un austrāliešu intervencei, guvusi labus panākumus... Korejas Tautas armija divi nedēļu kaujās...

- Jēkabpils rajonā (virsdirektors E. Skudra) — 18 kori, 5 deju kolektīvi, 2 orķestri, 843 dalībnieki, 6000 klausītāji. Krāslavas rajonā (virsdirektors P. Krūmiņš) — 14 kori, 1 deju kolektīvs, 559 dalībnieki, 6000 klausītāji. Krustpils rajonā (virsdirektors A. Vasiļevskis) — 11 kori, 2 deju kolektīvi, 1 orķestris, 356 dalībnieki, 6000 klausītāji. Kuldīgas rajonā (virsdirektors A. Segliņš) — 24 kori, 8 deju kolektīvi, 1 orķestris, 1009 dziedātāji, 5000 klausītāji. Limbažu rajonā (virsdirektors O. Amoliņš) — 22 kori, 12 deju kolektīvi, 1 orķestris, 839 dziedātāji, 5200 klausītāji. Ludzas rajonā (virsdirektors H. Radionovs) — 21 kori, 9 deju kolektīvi, 1 orķestris, 1002 dalībnieki, 10.000 klausītāji. Madonas rajonā (virsdirektors J. Brižna) — 30 kori, 2 deju kolektīvi, 1 orķestris, 872 dalībnieki, 4500 klausītāji. Maltas rajonā (virsdirektors J. Beļonovs) — 21 kori, 2 deju kolektīvi, 678 dalībnieki, 5000 klausītāji. Pļaviņu rajonā (virsdirektors P. Mežulis) — 24 kori, 5 deju kolektīvi, 2 orķestri, 896 dalībnieki, 2650 klausītāji. Priekules rajonā (virsdirektors J. Dreimanis) — 11 kori, 3 deju kolektīvi, 257 dalībnieki, 3500 klausītāji. Siguldas rajonā (virsdirektors H. Mednis) — 31 kori, 5 deju kolektīvi, 2 orķestri, 1194 dalībnieki, 7000 klausītāji. Talsu rajonā (virsdirektors A. Valnovskis) — 34 kori, 9 deju kolektīvi, 1 orķestris, 1377 dalībnieki, 5000 klausītāji. Varakļānu rajonā (virsdirektors A. Pukste) — 11 kori, 2 deju kolektīvi, 1 orķestris, 380 dalībnieki, 4000 klausītāji. Kirova rajonā (virsdirektors H. Mednis) — 68 kori, 21 deju kolektīvs, 1 orķestris, 5733 dalībnieki, 12.000 klausītāji. Proletarietešu rajonā (virsdirektors M. Geršovs) — 46 kori, 3 deju kolektīvi, 1 orķestris, 2183 dalībnieki, 10.000 klausītāji. Molotova rajonā (virsdirektors K. Dekis un E. Skudra) — 21 kori, 4 deju kolektīvi, 3 orķestri, 1537 dalībnieki, 10.000 klausītāji. Sarkanarmijas rajonā (virsdirektors Jānis Vitoliņš) — 26 kori, 3 deju kolektīvi, 1 orķestris, 1587 dalībnieki, 10.000 klausītāji. Leņina rajonā (virsdirektors V. Zelmenis) — 31 kori, 4 deju kolektīvi, 1 orķestris, 1242 dalībnieki, 10.000 klausītāji. Rīgas Jūrmalas rajonā (virsdirektors R. Kochs un O. Grāvelsine) — 5 kori, 3 deju kolektīvi, 1 orķestris, 379 dalībnieki, 5000 klausītāji.

PARMIERU!

Visos mūsu republikas rajonos, pilsētās un kolchozu sētās Padomju Latvijas tauta paraksta vēsturisko Stokholmas Uzsaukumu pret karu, par atomieroču aizliegumu, par mieru visā pasaulē... Visos mūsu republikas rajonos, pilsētās un kolchozu sētās...

nepiedot nolādētajiem bandītiem Torreiz viņiem izdevās uz laiku gūt uzvaru, izpildīt savus negēlīgos nodomus... nepiedot nolādētajiem bandītiem Torreiz viņiem izdevās uz laiku gūt uzvaru...

Nākamajā nedēļā

Šodien «Ziemeļblāzmas» parkā, Vecmīlgrāvi, Stalina rajona dziesmu svētki. Virsdirektors J. Brižna. Skolēnu koru virsdirektors V. Bērziņš. Deju kolektīvu vadītāja Z. Bolochina, Sākums plkst. 18. Kulturas un atpūtas parka brīvdabas teātri Maskavas rajona dziesmu svētki. Virsdirektors H. Radionovs. Skolēnu koru virsdirektors A. Krisbergs. Deju kolektīvu vadītājs K. Bāliņš. Sākums plkst. 18. Senču silā Rīgas rajona dziesmu svētki. Virsdirektors H. Mednis. Deju kolektīvu vadītājs A. Kauliņš. Sākums plkst. 17. Valmieras Dramas teātri Arvida Grigula lugas «Kramā ir uguns» pirmizrāde. Dzintaru koncertzālē Valšu un vieglas muzikas vakars. Piedalās Radiokomitejas simfoniskais orķestris T. Vēža vadībā. Solisti LPSR nopelniem bagātais mākslinieks L. Zachodņiks un J. Jeršova. Sākums plkst. 21.

10. jūlijā Mākslas darbinieku namā skatītāju konferencē par Rīgas teātru I pusgada darbu. Sākums plkst. 18.30. 11. jūlijā Mākslas darbinieku namā MDN simfoniskā orķestra koncerts. Sākums plkst. 20. 12. jūlijā Akadēmiskajā Dramas teātri Arvida Grigula lugas «Kramā ir uguns» pirmizrāde. Sākums plkst. 20. Dzintaru koncertzālē Martas Alberingas deju vakars. Piedalās estrādes brigade. Sākums plkst. 21. Dzintaros Latviesu muzikas un deju ansambļa koncerts. Sākums plkst. 21. 14. jūlijā Madonā Filharmonijas mākslinieku koncerts. Piedalās A. Pile (mezzo soprāns), L. Zerbis (tenors), M. Alberinga un Fr. Balodis (dejas), V. Bišers (klaviers), G. Reins (konferansjē). 15. jūlijā koncertu atkārtos Gulbenē, 16. jūlijā — Alūksnē, 17. jūlijā — Valkā, 18. jūlijā — Valmierā. 15. jūlijā Dzintaru koncertzālē Latviesu muzikas un deju ansambļa koncerts. Sākums plkst. 21.

Rakstnieku un dzejnieku daiļrades vakars

Latvijas PSR Politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrība kopīgi ar LPSR Padomju rakstnieku savienību organizē 10. jūlijā Latvijas valsts universitātes aulā plkst. 20.00 lielu rakstnieku un dzejnieku daiļrades vakaru. Piedalīsies Staļina prēmijas laureāti V. Ažajevs, M. Lukonins, rakstnieks A. Ribakovs, literatūras kritiķis G. Korabelņikovs, Leņingradas dzejnieki V. Nevskis un E. Večtomova. Savas dzejas lasīs latviešu dzejnieki J. Vanags, J. Grois, V. Brutāne, A. Balodis, P. Sils, A. Imermanis u. c. Valda Luksa ievadvārds.